

Vershil in omzet van de kleinschalige kust-, IJsselmeer- en binnenvisserij tussen 2020 en voorgaande jaren

W. Zaalmink, B. Deetman, A. Mol, juli 2020

Het ministerie van LNV is voornemens een vergoeding uit te keren aan kleinschalige kust-, IJsselmeer- en binnenvisserij ter (gedeeltelijke) compensatie van de omzetsderving door de coronacrisis in de periode 16 maart tot en met 15 juni. Voor de onderbouwing van de hoogte van deze vergoeding is door het ministerie een inschatting gevraagd van het verschil in omzet van een gemiddelde visser in deze periode ten opzichte van dezelfde periode in de jaren 2018 en 2019. Waar mogelijk is dit onderbouwd met een berekening van de omzetten van de kleinschalige kust- en binnenvisserij in deze periode van de jaren 2018, 2019 en 2020.

Omdat de kleinschalige kustvisserij verschilt van de IJsselmeer- en binnenvisserij qua werkwijze, seizoenen, doelsoorten, afzetkanalen etc. worden deze twee subsectoren hierna afzonderlijk behandeld. Hierbij moet worden aangetekend dat voor de IJsselmeer- en kleinschalige kustvisserij meer data voorhanden zijn dan voor de binnenvisserij. Zoals bij de opdrachtname besproken, zal de binnenvisserij meer dan de andere subsectoren kwalitatief worden besproken.

1. Kleinschalige kustvisserij

Kenschets van de subsectoren

Binnen de groep kleinschalige kustvissers onderscheiden we diverse subcategorieën: visserij met staand want, visserij met fuiken of schietfuiken, kreeftvisserij op de Oosterschelde (die op de Grevelingen valt in de groep binnenvissers), kleinschalige sleepnetvisserij (op wolhandkrab, tong etc.) en handlijvisserij in de kustwateren.

Methodiek

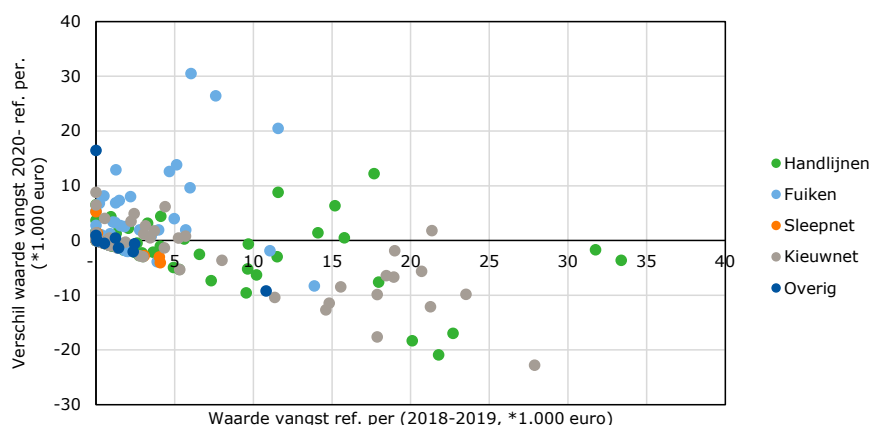
Voor de bepaling van de omzet van de vaartuigen in de kleinschalige kustvisserij (alle vaartuigen kleiner dan 12 meter in het MFL-segment) is gebruikgemaakt van de logboekgegevens zoals die door RVO aan Wageningen Economic Research ter beschikking worden gesteld. Deze gegevens zijn gecombineerd met gemiddelde afslagprijzen per soort per maand om zo de waarde van de vangsten te bepalen. Deze ingeschatte waarde van de vangsten op basis van de logboekinformatie is gebruikt

als indicator voor de omzet van de schepen. De afname van de omzet in 2020 is berekend als het verschil tussen de waarde van de vangsten in 2020 en de gemiddelde waarde van de vangsten in de referentieperiode (2018 en 2019, voor de periode 16 maart tot en met 15 juni). Een deel van deze kleinere vaartuigen heeft geen of heel weinig vangsten. Om inzichtelijk te maken wat het effect is wanneer deze vaartuigen wel of niet meegenomen worden in de berekeningen, zijn er verschillende berekeningen gemaakt: a) met vaartuigen met een minimumomzet (besomming) van 1.500 euro over 2018 en 2019, en b) met vaartuigen met een minimumomzet van 2.500 euro in dezelfde periode. Daarnaast zijn bij een aantal afslagen de aanvoeren en gemiddelde prijzen van een aantal voor dit onderzoek van belang zijnde vissoorten opgevraagd.

Tabel 1 Overzicht omzetverschillen (euro) per subcategorie tussen de referentieperiode en de omzet in de onderzoeksperiode (16 maart tot en met 15 juni) in 2020

Belangrijkste tuig	Ondergrens Totale besomming	Gemiddelde besomming 2018-2019	Gemiddelde besomming per schip 2018-2020	Totaal verschil 2020 - ref. periode	Gemiddeld verschil per schip 2020 - ref. periode	Aantal schepen
Alle	1.500	795.131	8.643	-129.346	-1.406	92
Alle	2.500	756.628	10.365	-133.865	-1.834	73
Handlijn	1.500	340.554	9.730	-94.359	-2.696	35
Handlijn	2.500	328.673	11.334	-88.176	-3.041	29
Staadwant	1.500	321.746	11.095	-128.458	-4.430	29
Staadwant	2.500	315.230	12.124	-136.573	-5.253	26
Sleepnet	1.500	11.165	3.722	-9.849	-3.283	3
Sleepnet	2.500	11.165	3.722	-9.849	-3.283	3
Korven en kubben (inclusief kreeft)	1.500	106.043	4.820	115.208	5.237	22
Korven en kubben (inclusief kreeft)	2.500	90.747	6.482	109.948	7.853	14
Overig	1.500	15.624	5.208	-11.888	-3.963	3
Overig	2.500	10.814	10.814	-9.216	-9.216	1

In tabel 1 is per subgroep het verschil in omzet tussen de referentieperiode en de periode 16 maart tot en met 15 juni 2020 opgenomen. Wanneer alle boten met een in de referentieperiode gemiddelde omzet van meer dan € 1.500 worden meegenomen, geldt voor alle subcategorieën samen dat het gemiddelde omzetverlies in 2020 ten opzichte van die referentieperiode € 1.406 is. Wanneer alle boten met een gemiddelde minimale omzet van € 2.500 in de referentieperiode worden meegenomen, is het gemiddelde omzetverlies over alle subcategorieën € 1.834. Voor alle subcategorieën, uitgezonderd de subcategorie korven en kubben (inclusief kreeft) geldt dat de gemiddelde omzetten per bedrijf in 2020 lager waren dan in de referentieperiode.

Figuur 1 Verschil tussen omzet in de onderzoeksperiode (16 maart tot en met 15 juni) in 2020 en de gemiddelde omzet in dezelfde periode in 2018-2019, uitgezet tegen de gemiddelde omzet in deze periode in 2018-2019 voor de verschillende tuigtypen

Figuur 1 laat zien dat binnen de subsectoren de verschillen groot zijn en dat door onderscheidene bedrijven zowel hogere als lagere omzetten geboekt zijn ten opzichte van de referentieperiode (zie ook tabel 2). Hoewel in de categorieën met een gemiddeld verlies aan omzet de meeste bedrijven (met een hoge omzet) ook daadwerkelijk een verlies in omzet hadden, zijn er zijn ook bedrijven (met een lage omzet) die juist meer omzet genereerden in 2020 dan in de jaren ervoor. Bij de handlijnvissers, de groep met een gemiddelde omzetverlies, is er bijvoorbeeld ook een vaartuig dat in 2020 meer dan 12.000 euro meer heeft besomd dan in 2018/2019 (zie figuur 1: gemiddelde omzet 2018-2019 18.000 euro). De meest extreme waarden voor het verschil in omzet tussen 2020 en 2018/2019 (gemiddeld) zijn ruim € 22.000 negatief en ruim € 30.000 positief.

Tabel 2 Aandeel van het aantal schepen met een hogere/lagere omzet in 2020 ten opzichte van de periode 2018-2019

	Handlijnen	Fuiken	Sleepnet	Kieuwnet	Overig
Totaal aantal	62	54	12	54	10
Aandeel schepen (%) met hogere besomming in 2020	37	59	42	35	30
Aandeel schepen (%) met lagere besomming in 2020	63	41	58	65	70

Prijsvorming

Een analyse van de prijsvorming van enkele belangrijke vissoorten gedurende de onderzoeksperiode laat het volgende zien:

De prijsverschillen van tong en zeebaars ten opzichte van de referentieperiode waren relatief gering, respectievelijk minus 14% en minus 4%, terwijl van de soorten met een hogere prijsdaling (bijvoorbeeld wolhandkrab, minus 43%) de aanvoer dusdanig klein was, dat de prijs nauwelijks invloed had op de totale omzet.

Kreeft kende op de afslag een prijsdaling van ruim 20%; van kreeft is echter bekend dat er in de coronaperiode veel vangsten buiten de afslag om verkocht zijn.

Tabel 3 Gemiddelde prijzen in euro per kilo in de referentieperiode in 2018 en 2019, en in de onderzoeksperiode in 2020

Soort a)	Jaar	Totaal gewicht (kg)	Totale waarde (€)	Gemiddelde prijs (€/kg)
Zeebaars	2018	10.013	145.619,94	14,54
	2019	16.216	216.912,59	13,38
	2020	19.644	232.189,55	11,82
Tong	2018	533.162	6.127.068,38	11,49
	2019	542.316	6.276.834,12	11,57
	2020	387.396	4.268.358,64	11,02
Dunlipharder	2018	4.094	21.373,33	5,22
	2019	12.126	50.344,60	4,15
	2020	6.096	20.319,03	3,33
Diklipharder	2018	2.814	18.536,04	6,59
	2019	3.055	18.457,86	6,04
	2020	1.856	5.619,67	3,03
Wolhandkrab	2018	201	1.241,82	6,18
	2019	1.457	5.401,50	3,71
	2020	3.812	8.743,66	2,29
Kreeft	2018	8.113	224.081,06	27,62
	2019	4.279	138.725,18	32,42
	2020	2.610	60.604,20	23,22

a) Afslag IJmuiden (vis) en Colijnsplaat (kreeft).

Conclusies

- Wanneer alle subcategorieën gezamenlijk genomen worden, is er door de kleinschalige kustvisserij een lagere gemiddelde omzet behaald in de periode half maart – half juni 2020 (afhankelijk van de ondergrens voor de omzet 1.400-1.800 euro).
- Zowel staandwant-, handlijn-, sleepnet- en overige vissers hebben in 2020 gemiddeld een lagere gemiddelde omzet gehad dan in de referentieperiode (respectievelijk 4.400-5.300, 2.700-3.000, 3.300 en 3900-9200 euro. Staandwantvissers hebben in totaal de grootste omzetzderving in de betreffende periode in 2020 (128.000-136.000 euro).
- De visserij met fuiken (inclusief de kreeftvisserij) heeft gemiddeld genomen omzetstijging gekend in 2020 (5.200-7.900 euro). Wel waren er in deze groep enkele vaartuigen met een lagere omzet in 2020.
- De verschillen tussen de vaartuigen onderling zijn groot. De meest extreme waarden voor het verschil in omzet tussen 2020 en 2018/2019 (gemiddeld) zijn ruim € 22.000 negatief en ruim € 30.000 positief. In bijna elke groep zitten vaartuigen met lagere dan wel hogere besommingen in 2020 ten opzichte van het gemiddelde van 2018 en 2019. Bij de staandwantvissers, de groep met het grootste gemiddelde omzetverlies, is er bijvoorbeeld ook een vaartuig dat in 2020 meer dan 12.000 euro meer heeft besomd dan in 2018/2019.

2. IJsselmeer- en binnenvisserij

Korte kenschets van de subsectoren

We onderscheiden twee subsectoren (Zaalmink, 2011): de binnenvisserij, gedefinieerd als beroepsmatige visserij in de binnenwateren (meren, kanalen, sloten en rivieren) van Nederland, en de IJsselmeervisserij, gedefinieerd als beroepsmatige visserij op het IJsselmeer, en het Markermeer.

IJsselmeervisserij

Er zijn 34 actieve IJsselmeerbedrijven met 77 vergunninghouders en 59 vissers (Zaalmink et al., 2017). De bedrijven vissen met staande netten en fuiken op zowel schubvis (baars snoekbaars, brasem en voorn) als aal. De bedrijven verschillen onderling sterk in grootte. In Friesland gaat het om relatief kleine bedrijven die grotendeels ook de verwerking en afzet in eigen hand hebben.

Binnenvisserij

De Nederlandse binnenvissers vissen vooral op aal (Prins en Zaalmink, 2011; 2015). Daar waar toegestaan wordt ook gevestigd op schubvis, zoals snoekbaars, baars, spiering, snoek, voorn, zeelt, karper en brasem. Ook wordt gevestigd op schelp- en schaaldieren, waaronder nieuwe soorten (veelal exoten) zoals de wolhandkrab en Amerikaanse rivierkreeftjes.

In 2020 zijn er 97 geregistreerde binnenvisserijbedrijven. Dit zijn bedrijven¹ met minimaal 250 ha viswater en een inkomen van minimaal 8.500 euro uit de binnenvisserij per jaar.

Ten opzichte van de IJsselmeervisserij zijn de schubvisvangsten in de binnenvisserij heel gering. Vaak heeft de sportvisserij de schubvisrechten. De beroepvisserij mag schubvis soms als bijvangst meenemen. Deskundigen schatten de schubvisvangsten van de binnenvisserij op circa 10% van de IJsselmeervisserij.

Methodiek

Om een inschatting te maken van de economische effecten ten gevolge van Covid-19 in de periode 16 maart tot en met 15 juni 2020 is het volgende gedaan:

- a. Verzamelen van prijs- en aanlandingsinformatie (IJsselmeerafslag Urk). De aanvoer (kg) van de IJsselmeerafslag bedroeg in 2016 89% van de totale IJsselmeeraanvoer zoals vastgelegd in de PO-registratie en geeft daarmee een goed beeld van de totale aanvoer (Zaalmink et al., 2017, bewerking tabel 5.1).

¹ www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/visserij-en-aquacultuur/registraties-visserij/ontheffing-en-vergunning-visserijwet

- b. Interviews met binnenvissers (6) uit diverse regio's en enkele handelaren (3) in paling, wolhandkrab en schubvis
- c. Interviews met enkele binnenvisserij-experts

IJsselmeervisserij

In de periode van 15 maart tot en met 15 april is geen enkele visserij toegestaan in het IJssel- en Markermeer. Vanaf 15 april (week 16) zijn hoekwant en aalkist weer toegestaan en vanaf 1 mei (week 19) mogen grote fuiken en schietfuiken weer worden geplaatst. Staande netten mogen pas met ingang van 1 juli worden geplaatst (week 27).² In de periode 15 maart tot 15 juni zijn dus weinig visserij activiteiten toegestaan in het IJssel- en Markermeer.

Tabel 4 Gemiddelde prijzen en aanvoeren op de afslag in de periode 15 maart – 15 juni (week 11 tot en met 25) voor 2018, 2019 en 2020

Week	Snoekbaars			Wolhandkrab			Paling		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Prijs in euro per kg									
11	10,04	8,42	6,97	8,13	14,17	2,35			
12	12,38	10,07	4,96		13,33				
13	10,3		5,7	7		2	5,94		
14		8,09		12,5				5	
15								5,92	
16	9,07				11	3	5,96	5,12	8,18
17	10,75			9,61	9,56		4,41	9,36	7,63
18				9,52	7,37		4,75	8,75	8,45
19	11,75			10,78	9,45	5,42	4,33	7,82	7,9
20				10,32	8,28	7,89	3,99	7,82	6,8
21	8,01			9,98	6,68	10,75	4,75	7,93	6,74
22	9,03			9,13	6,13	9,24	7,38	7,43	8,73
23	7,32	7,18	4,48	7,65	7,46	9,95	7,99	7,72	7,18
24	8,92	7,78	7,34	8,48	7,64	9,77	8,66	7,94	8,21
25	9,27	10,22	9,39	9,4	4,63	9,89	8,56	7,44	9,92
Aanvoer in kilo									
11	3.545	1.213	6.290	243	314	194			
12	447	933	1.132		411				
13	820		1.124	121		135	266		
14		818			98			35	
15								43	
16					102	6	1.096	30	1.155
17				12	89		3.861	3.706	2.195
18				10	215		6.921	3.113	2.890
19				440	412	91	17.508	8.759	7.007
20				447	1.242	261	19.444	7.881	10.022
21	13			726	527	281	12.266	9.731	7.919
22	136			648	644	303	4.990	10.097	10.645
23	97	2.962	641	302	883	470	8.736	11.041	9.954
24	80	1.631	712	513	648	519	7.873	11.618	10.090
25	217	1.019	512	196	871	223	6.540	10.311	9.258

Uit tabel 4 blijkt dat voor snoekbaars evenals in voorgaande jaren nauwelijks aanvoer is geweest. Voor wolhandkrab geldt dat de aanvoer in 2020 lager was dan in voorgaande jaren; de prijs was later in de periode hoger dan in voorgaande jaren. De aanvoer is echter alle jaren in deze periode relatief gering. Voor paling geldt dat de aanvoer en prijs niet verschillen van voorgaande jaren. Uit de afslaggegevens blijkt dat de omzet van IJsselmeervissers gemiddeld genomen in de onderzoeksperiode in 2020 niet noemenswaardig afweek van de referentieperiode in 2018-2019.

² Zie ook Uitvoeringsregeling visserij art. 29 (<https://wetten.overheid.nl/BWBR0024539/2019-08-14>)

Binnenvisserij

Vanuit interviews met zes binnenvissers uit diverse regio's blijkt dat de corona-effecten voor de betreffende bedrijven de volgende zijn:

- a. Er was geen handel in paling door het ontbreken van afzet naar de horeca; de huisverkoop kende een geringe daling.
- b. Er was geen handel in snoekbaars (door ontbreken van afzet naar horeca).
- c. De wolhandkrabvisserij is in deze periode altijd gering, en daardoor zijn ook de Corona-effecten gering.

Op basis van de interviews met deze vissers worden de corona-effecten voor de binnenvisserij door de vissers geraamd op een bedrag in de orde van grootte van 1.000 euro (omzetverlies).

De binnenvisserij ondervond meer negatieve effecten dan de IJsselmeervisserij omdat de IJsselmeervisserij in de referentie- en onderzoeksperiode nauwelijks kan en mag produceren. Teruggang in omzet is daarom per definitie slechts in mindere mate mogelijk, terwijl dat in de binnenvisserij wél het geval kan zijn, omdat daar geen specifieke beperkingen gelden. Daarnaast kennen de IJsselmeer- en de binnenvisserij verschillende afzetkanalen die elk op een andere manier beïnvloed werden door de uitbraak van het virus en de getroffen maatregelen.

Voor zowel de IJsselmeer- als de binnenvisserij geldt dat, afhankelijk van de bedrijfssituatie, de gevolgen van bedrijf tot bedrijf zullen verschillen.

Literatuur

- Zaalmink, W. (2011) Quick scan Nederlandse binnenvisserij 2011. Sociaal economische ontwikkelingen. Nota 11-120, LEI
- Zaalmink, B.W., S.R.M. Janssens en H. Prins (2017). De economische waarde van de IJsselmeervisserij. Nota 2017-124, Wageningen Economic Research
- Prins, H. en W. Zaalmink (2011). Economische resultaten van de binnenvisserij in Friesland. LEI Wageningen UR
- Prins, H. en W. Zaalmink (2015). Decentraal aalbeheer in Friesland. Een economische analyse. Rapport 2015-157, LEI Wageningen UR

Meer informatie

Arie Mol
T +31 (0)70 335 82 26
E arie.mol@wur.nl
www.wur.nl/economic-research

2020-060